

හවුල් ව්‍යාපාර මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම

1. හවුල් ව්‍යාපාර හැඳින්වීම

තනි පුද්ගල ව්‍යාපාරයක හිමිකරුට යෙදවිය හැකි මුදල් ප්‍රමාණයට සීමා වෙයි. මේ නිසා බොහෝවිට ව්‍යාපාරය පුළුල් කිරීම පිළිබඳ ගැටලු පැන නැගිය හැක. මෙයට විසඳුමක් ලෙස ව්‍යාපාරයට තවත් පුද්ගලයකු හෝ පුද්ගලයන් කිහිප දෙනෙකු සම්බන්ධ කර ගනිමින් වැඩි ප්‍රාග්ධනයක් රැස්කරමින් හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කරයි.

නිර්වචනය

ශ්‍රී ලංකාවේ හවුල් ව්‍යාපාර පාලනය වනුයේ එක්සත් රාජධානියේ 1890 වසරේ හවුල් ව්‍යාපාර ආඥාපණත යටතේය.

1890 හවුල් ආඥාපනතට අනුව, හවුල්ව්‍යාපාරයක් යනු, ලාභ ලැබීමේ පොදු අරමුණෙන් කිසියම් ව්‍යාපාර කටයුත්තක් පවත්වාගෙන යාමට පුද්ගලයන් කිහිප දෙනෙකු අතර පවත්වා ගනු ලබන ව්‍යාපාරික සම්බන්ධතාවයකි

මෙම නිර්වචනයට අනුව හවුල් ව්‍යාපාරයක තිබිය යුතු විශේෂ ලක්ෂණ කිහිපයකි.

- I. පුද්ගලයන් සිටීම
- II. ව්‍යාපාරයක් පැවතීම
- III. ලාභ ලැබීමේ අරමුණක් පැවතීම
- IV. පොදුවේ කටයුතු කිරීම / පොදු එකඟතාවය

01. පුද්ගලයන් අතර පවත්නා සම්බන්ධතාවයක් වීම

1890 හවුල් ව්‍යාපාර ආඥා පනතට අනුව හවුල් ව්‍යාපාරයක් වීමට නම් අවම වශයෙන් පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකු සහභාගී විය යුතුය.

පුද්ගලයෝ යන්නට තැනාත්තෙක් මෙන්ම ආයතනද අදාල වේ.

02. ලාභ ලැබීමේ අරමුණක් පැවතීම.

කිසියම් වූ ව්‍යාපාරයක හවුල් ව්‍යාපාරයක වෙනත් ලක්ෂණ දක්නට ලැබුනද, එහි පරමාර්ථය ලාභ ලැබීම නොවන්නේ නම් එය හවුල් ව්‍යාපාරයක් නොවන බවයි.

උදාහරණ : සුභසාධන සමිති, ක්‍රීඩා සමාජ, මරණාධාර සමිති

03. ව්‍යාපාර කටයුත්තක් පැවතීම / ව්‍යාපාරයක් පැවතීම

හවුල් ව්‍යාපාරයක් වීමට වෙනත් ලක්ෂණ පැවතියද එහි ව්‍යාපාරික කටයුත්තක් නොතිබේනම් එය හවුල් ව්‍යාපාරයක් ලෙස හැඳින්විය නොහැක.

උදාහරණ : කිසියම් දේපලක් පුද්ගලයන් කිහිප දෙනෙකුට අයත් වුවහොත් එය හවුලකට අයත් බව පැවසුවද එහි හවුල් ව්‍යාපාරයක් නොමැත. මෙහි ව්‍යාපාර යන්නට වෙළඳාමක් හෝ ඕනෑම වෘත්තියක් විය හැක.

04. පොදුවේ කටයුතු කිරීම

හවුල් ව්‍යාපාරයක් වීමට නම් අදාල පුද්ගලයන් අතර ව්‍යාපාරික කටයුතු පිළිබඳ සම්බන්ධතාවයක් පැවතිය යුතුය. එම සම්බන්ධතාවය උපරිම විශ්වාසය පදනම් කරගෙන ඇතිවිය යුතුය.

ලාභ හවුලේ බෙදාගත් පමණින් හෝ පොදු අයිතියක් තිබූ පමණින් හෝ නීතිමය වශයෙන් යම් තැනැත්තකු හවුල් කරුවකු ලෙස නොසැලකේ.

උදාහරණ ලෙස :

ව්‍යාපාරයේ සේවකයා ලාභයෙන් කොටසක් ලබන අවස්ථා තිබිය හැක. නමුත් ඔහු නීතිමය වශයෙන් හවුල් කරුවකු ලෙස නොසලකයි. එමෙන්ම යම් දේපොලක් පොදුවේ අයිති කිහිප දෙනෙකු විසින් එම දේපොළින් උපදින ලාභය පොදුවේ බෙදාගත හැක. එහෙත් එපමනින් ඔවුන් නීතිමය වශයෙන් හවුල් කරුවන් ලෙස නොසලකයි.

හවුල් ව්‍යාපාර පොදු නියෝජන මත පදනම් වූවකි. එක් හවුල්කරුවකුට සෙසු හවුල් කරුවන් නියෝජනය කිරීමේ බලය තිබේනම් පමණක් ඔහු නීතිමය වශයෙන් හවුල් කරුවකු ලෙස සලකයි.

හවුල් ව්‍යාපාරයක අනෙකුත් ලක්ෂණ

01. සාමාජික සංඛ්‍යාව - අවමය 02 කි උපරිමය 20කි.

හවුල් ව්‍යාපාරයක වෘත්තීය කටයුතු සඳහා ආරම්භ කරන්නේ නම් උපරිම සංඛ්‍යාව පිළිබඳව සීමාවක් නොමැත. මේ සම්බන්ධව 2007 අංක 07 දරන සමාගම් පනතේ පහත විධිවිධානයන් දක්වා ඇත.

හවුල් ව්‍යාපාරයක් සම්බන්ධව උපරිම හවුල් කරුවන් සංඛ්‍යාව නියම කිරීම . සමාගම් පනතේ 519 වගන්තිය පරිදි සාමාජිකයින් 20 දෙනෙකුට වැඩි ගණනක් සහිතව පවත්වාගෙනයා නොහැක. එම වන්තියේ දැක්වෙන පරිදි සාමාජිකයින් 20 දෙනෙකුට වඩා වැඩියෙන් යුක්ත සමාගමක් , සංගමයක් හෝ හවුල් ව්‍යාපාරයක් සමාගම් පනතේ හෝ වෙනත් නීතියක් යටතේ සමාගමක් ලෙස ලියාපදිංචි නොකරන්නේ නම් එවැනි ව්‍යාපාර ලාභ අත්කර ගැනීමේ පරමාර්ථය සඳහා පිහිටුවා ගත් ව්‍යාපාර සේ නොසැලකේ.

කෙසේ වෙතත් නීතිඥ හවුල් ව්‍යාපාර , ගණකාධිකාරීන්ගේ හවුල් ව්‍යාපාර , බලපත්‍ර ලත් කොටස් හුවමාරු හවුල් ව්‍යාපාර , නියමිත තැනැත්තන්ගෙන් සමන්විත නිස්විත කාර්යයක් සඳහා ආරම්භ කරන ලද හවුල් ව්‍යාපාර වෙනුවෙන් මෙම නීතිය අදාළ නොවේ. (වෘත්තීය හවුල් ව්‍යාපාරයකට මෙම සීමාව අදාළ නොවේ.)

02. හවුල් කරුවන්ගේ වගකීම සීමා රහිතය.

03. සමුඛික තීරණ ගනී . තනිව තීරණ ගැනීමේ හැකියාවක් නොමැත

04. තනිපුද්ගල ව්‍යාපාර වලට සාපේක්ෂව දීර්ඝ කාලීන පැවැත්මක් ඇත.

05. හවුල්ව්‍යාපාර නීතිමය ඒකකයක් නොවේ.

06. තනිව්‍යාපාර වලට සාපේක්ෂව විශාල ප්‍රාග්ධනයක් ඇත.

ප්‍රායෝගිකව බලතල කල නිෂ්පාදන , බෙදාහැරී හෝ අලෙවි කටයුතු වල යෙදෙනහවුල් ව්‍යාපාර එතරම් දැකිය නොහැක. නමුත් වෘත්තීමය සේවා සම්බන්ධයෙන් හවුල් ව්‍යාපාර අපට ප්‍රායෝගිකව දැක ගත හැක.

හවුල් ව්‍යාපාරයක් ඇතිවිය හැකි ක්‍රම

1. පුද්ගලයන් කිහිප දෙනෙකු එකතුව ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කිරීම
2. තනි ව්‍යාපාරයකට , තවත් පුද්ගලයන් සම්බන්ධ කර ගැනීම තුලින් .
3. තනි ව්‍යාපාර දෙකක් එකතු වීම තුලින් .
4. දැනට පවතින හවුල් ව්‍යාපාර දෙකක් ඒකාබද්ධ කිරීමෙන් නව හවුල් ව්‍යාපාරයක් ඇතිවීම

හවුල් ව්‍යාපාරයක් පිහිටුවීම

හවුල් ව්‍යාපාර ආරම්භ කරණයේ උපරිම අන්‍යෝන්‍ය විස්වාසය පදනම් කරගෙනය. එබැවින් එම විස්වාසය තව දුරටත් පවත්වාගෙන යාම සඳහා හවුල් කරුවන් අතර ඇතිවිය හැකි ගැටලු නිරාකරණය කර ගැනීම සඳහා ඔවුන් අතර ගිවිසුමක් පැවතීම වඩා වැදගත් වේ.

හවුල් ගිවිසුම / හවුල් ඔප්පුව /හවුල් ව්‍යවස්ථාවලිය

යනු හවුල් ව්‍යාපාරයක් පවත්වාගෙන යාම පිළිබඳව හවුල් කරුවන් අතර ඇතිකරගන්නා වූ එකඟත්වයයි . හවුල් ව්‍යාපාරයේ පරමාර්ථ , පරිපාලනය , හවුල් කරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම් , බලතල , වගකීම් ආදිය පිළිබඳ පොදු එකඟතා පැවැතිය යුතුය. මෙම පොදු එකඟතාවය හවුල් ගිවිසුමයි.

එය පහත පරිදි වේ ,

01. වාචිකව
02. ව්‍යංගයෙන්
03. ලිඛිතව

වාචිකව

එකිනෙක හවුල්කරුවන්ගේ පොදු එකඟතාවය , වාචිකව ඇතිකරගැනීම මත ව්‍යාපාර කටයුත්ත ආරම්භ කොට පවත්වා ගෙන යාම මෙහිදී සිදුවේ. කෙසේ වෙතත් සංකීර්ණ ව්‍යාපාර කටයුත්තකට වාචිකව ඇතිකරගන්නා එකඟතාවය යෝග්‍ය නොවේ.

ව්‍යංගයෙන්

එකිනෙක හවුල්කරුවන් තමන් හවුල්කරුවන් බවට ඇඟවෙන ආකාරයෙන් ව්‍යාපාර කටයුත්ත වල නියලේනම් , එනම් වාචිකව හෝ ලිඛිත එකඟතාවයකින් තොරව සම්මුතික බැඳීම හරහා හවුල් ව්‍යාපාරයක් පවත්වාගෙන යාම සිදුවේ නම් එය ව්‍යංගයෙන් හවුල් ව්‍යාපාරයක් ඇරඹීම ලෙස හඳුන්වයි.

ලිඛිතව

හවුල් කරුවන් අතර ඇතිවන පොදු එකඟතාවය ලිඛිත ගිවිසුමක් මගින් ඉදිරිපත්කොට සියළුම හවුල්කරුවන් එය අත්සන් කිරීමෙන් හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කිරීම මෙහිදී සිදුවේ. හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කිරීම සඳහා වඩාත් යෝග්‍ය ක්‍රමය වන්නේ මෙම ක්‍රමයයි. මෙහිදී සියළු හවුල් කරුවන් නොතාරිස් වරයෙක් ඉදිරියේ සිය අත්සන තබමින් ඔවුන් සියළුම දෙනා එකඟව ගිවිසුමක් මගින් ව්‍යාපාරය පවත්වාගෙන යාමයි. මෙසේ ලිඛිතව ඇති කරගන්නා ගිවිසුම හවුල් ඔප්පුව ලෙස හඳුන්වයි.

ඉහත කුමන ක්‍රම වේදයන් මත හවුල් ව්‍යාපාරයක් ඇති වුවද , හවුල් ව්‍යාපාරයේ පරමාර්ථ , පරිපාලනය , හවුල් කරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම් , බලතල , වගකීම් , ආදිය පිළිබඳ පොදු එකඟතාවයක් පැවතිය යුතු අතර එසේ නොවුනහොත් ව්‍යාපාරයේ නිතර හවුල් කරුවන්ගේ එකඟතාවය පිළිබඳ ගැටලු පැන නැඟිය හැක.

මෙසේ හවුල් කරුවන් අතර ඇතිවන්නාවූ පොදු එකඟත්වය හවුල් ගිවිසුම ලෙස හැඳින්විය හැක.

ලිඛිත හවුල් ගිවිසුමක් නොමැතිව හවුල් ව්‍යාපාරයක මතුවන ගැටළු විසඳාගත හැකි ක්‍රම දෙකකි ,

- 01. 1890 හවුල් ආඥාපනතේ 24 වන වගන්තියේ නියමයන් පිලිපැදීම
- 02. අදාළ ගැටළුව උසාවිය වෙත ඉදිරිපත් කිරීම තුලින්

1840 අංක 07 දරන වංචා වැලැක්වීමේ ආඥාපනතේ 18 වන වගන්තියේ දක්වා ඇති ආකාරයට හවුල්ව්‍යාපාරයක ප්‍රාග්ධනය රු. 1,000 /- කට වැඩි අවස්ථාවකදී එවැනි හවුල්ව්‍යාපාරයකට නීතිමය රැකවරණය ලබා ගතහැකි වන්නේ එම හවුල්ව්‍යාපාරය ලියාපදිංචි කර ඇත්නම් පමණි. ලිඛිතව සකස් කර ඇති ගිවිසුමක් මගින් නීතිමය රැකවරණය ලබා ගැනීම පහසුය. (මේ සම්බන්ධයෙන් ලංකා අධිකරණයේ පෙට් එරෙහිව පෙට් නඩු තීන්දුව අදාළ වේ)

මෙසේ ඇතිවන ලිඛිත හවුල් ගිවිසුමක පහත කොන්දේසි අන්තර්ගත කළ හැකිය ..

හවුල් ගිවිසුමක / හවුල් ඔප්පුවක / හවුල් ව්‍යවස්ථාවලියක ඇතුළත් කරුණු

- 01. හවුල්ව්‍යාපාරයේ නම
- 02. හවුල්කරුවන් ප්‍රාග්ධනයට දායක වන ආකාරය
- 03. හවුල්ව්‍යාපාරයේ කාර්යයන්
- 04. හවුල්කරුවන්ගේ බලතල හා කාර්යයන්
- 05. හවුල්කරුවන් ලාභලාභ බෙදාගන්නා ආකාරය
- 06. හවුල්කරුවන් කළමනාකරණ කටයුත් සඳහා සහභාගි වන ආකාරය
- 07. හවුල්කරුවන්ගේ වැටුප් ගෙවන ආකාරය හා ප්‍රාග්ධන පොලී ගෙවීම් හා ඊට අදාළ පොලී ප්‍රතිශතයන්
- 08. හවුල්කරුවන් හවුල්ව්‍යාපාරයට සපයන ණය පිළිබඳ කටයුතු කරන ආකාරය
- 09. නව හවුල්කරුවන් බඳවා ගන්නා ආකාරයන් පිළිබඳව
- 10. හවුල්කරුවකු විශ්‍රාම ගැනීමකදී කටයුතු කරන ආකාරය
- 11. හවුල්කරුවන් ලබා ගන්නා ගැනිලි සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කරන ආකාරය
- 12. හවුල්ව්‍යාපාරය විසුරුවා හැරීමකදී කටයුතු කරන ආකාරය

1918 අංක 06 දරන ව්‍යාපාර නාම ලියාපදිංචි කිරීමේ ආඥාපනත අනුව (මෙය 1987 දී සංශෝධනය කර ඇත) කිසියම් හවුල්ව්‍යාපාරයක් හවුල්කරුවන්ලේ නම් වලින් තොරව වෙනත් නමකින් ව්‍යාපාරය පවත්වාගෙන යන්නේ නම් , එය ආරම්භ කර දින 14 ක් ඇතුළත සමාගම් රෙජිස්ට්‍රාර් දෙපාර්තමේන්තුවේ ලියාපදිංචිකල යුතුය. මෙම ලියාපදිංචිය පලාතේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයෙන්ද ලබාගත හැක.

හවුල්ව්‍යාපාර වලට අදාළ නීතිමය පසුබිම

01. 1890 හවුල් ව්‍යාපාර ආඥා පනත

හවුල්ව්‍යාපාරනලට අදාළ මූලිකම හා ප්‍රධාන නීතිමය මූලාශ්‍රය වන්නේ 1890 මෙම එංගලන්ත හවුල් අඥා පනතයි. (1852 අංක දරන සිවිල් නීති ආඥාපනතේ 03 වන වගන්තියෙන් මෙම තත්වය නියම කර තිබේ.) මෙම පනත වගන්ති 50 කින් සමන්විත වේ .

- 01. 1 - 4 වගන්ති මගින් හවුල්ව්‍යාපාරයේ ස්භාවය විස්තර කරයි .
- 02. 5 - 18 හවුල්කරුවන් හා භාහිර පුද්ගලයන් අතර පවත්නා සම්බන්ධතාවය විස්තර කරයි.
- 03. 19 - 31 හවුල් කරුවන් අතර පැවතිය යුතු සම්බන්ධතාවය දක්වයි
- 04. 32 - 44 හවුල් ව්‍යාපාරය විසුරුවා හැරීම පිළිබඳ විධිවිධාන දක්වයි.
- 05. 45 - 50 අතිරේක නියමයන් දක්වා ඇත

➤ 1890 හවුල් ආඥාපනතේ 1 (1) වගන්තියෙන් හවුල්කර් යන්න දක්වා ඇත. ඒ අනුව ,
හවුල් ව්‍යාපාරයක් යනු ලාභ ලැබීමේ පොදු අරමුණෙන් කිසියම් ව්‍යාපාර කටයුත්තක් පවත්වාගෙන යාමට පුද්ගලයන් කිහිප දෙනෙකු අතර පවත්වා ගනු ලබන ව්‍යාපාරික සම්බන්ධතාවයකි.

ඒ අනුව හවුල් ව්‍යාපාරයක් ලෙස සැලකීමට නම් පහත සඳහන් ලක්ෂණ 04 පැවතිය යුතුය .

01. පුද්ගලයින් දෙදෙනෙකු හෝ කිහිප දෙනෙකු සිටිය යුතු වීම .
02. ව්‍යාපාර කටයුත්තක් පැවතීම
03. ලාභ ලැබීමේ අරමුණක් පැවතීම.
04. පොදු එකඟතාවයෙන් යුතු ව්‍යාපාරික සම්බන්ධතාවයක් පැවතීම

➤ 1890 හවුල් ආඥාපනතේ 24 වන වගන්තියහි ඇතුළත් නියමයන්.

01. ප්‍රාග්ධනය සමාන යෙදවූ ලෙස සලකා ලාභ අලාභ සම සමව බුක්ති විදිය යුතුය.
02. ප්‍රාග්ධනය වෙනුවෙන් පොලී හිමිකමක් නොමැත.
03. හවුල් ව්‍යාපාරයේ සේවය කිරීම වෙනුවෙන් වෙනත හිමිකමක් නොමැත.
04. කළමනාකරණ කටයුතු සඳහා සියලු හවුල් කරුවන් සහභාගි විය යුතුය.
05. ගිවිස ගත් ප්‍රාග්ධනයට අමතරව ණය මුදලක් සපයා ඇත්නම් ඒ සඳහා 5 % වාර්ෂික පොලී හිමිකමක් අදාළ හවුල් කරුවන්ට හිමිය.
06. හවුල් ව්‍යාපාරයේ වියදම් කිසියම් හවුල් කරුවකු සිය පෞද්ගලික මුදලින් ගෙවා ඇත්නම් ඒවා ලබා ගැනීමේ අයිතිය .
07. ගැටළු වැඩි දෙනාගේ එකඟත්වයෙන් විසඳා ගත යුතුය.
08. නව හවුල්කරුවක් බඳවා ගැනීමේදී සියළු දෙනාගේ එකඟත්වය ලබාගත යුතුය.

(මෙම වගන්තිය ඔබට ඉතා වැදගත්ය . බොහෝ අභ්‍යාස තුලදී හවුල් ගිවිසුමක් නොමැති බව සඳහන් වන්නේ නම් ඉහත 24 වන වගන්තිය අනුගමනය කිරීම තුලින් ගිණුම් වලට අදාළ වන බලපෑම හඳුනා ගන්න .)

➤ 1890 හවුල් ආඥාපනතේ 42 වන වගන්තියේ ඇතුළත් විධි විධාන

හවුල් ව්‍යාපාරයෙන් හවුල් කරුවක් විශ්‍රාම යන විට ඔහුට අයිති හිමිකම හවුල් ව්‍යාපාරය නිරවුල් කර ඔහුට ආපසු ගෙවිය යුතුය. කිසියම් හවුල් කරුවකු විශ්‍රාම ගැනීමේදී ඔහුට ගෙවිය යුතු මුදල ණය ගිණුමකට මාරුකර පවත්වාගෙන යන්නේ නම් ඒ වෙනුවෙන් විශ්‍රාම ගත් හවුල් කරු වෙත 5% වාර්ෂික පොලියක් ගෙවිය යුතුය.

➤ 1890 හවුල් ආඥාපනතේ 44 වන වගන්තියේ විධි විධාන

හවුල් ව්‍යාපාරයක් විසුරවා හැරීමේදී ණය බේරුම් කිරීම පිළිබඳව අනුගමනය කළ යුතු ප්‍රමුකත්වයහි අනුපිළිවෙල දක්වා ඇත.

01. විසුරවා හැරීමේ වියදම් ගෙවීම උදාහරණ : නීතිඥ්ඥ ගාස්තු
02. රජය හා රජයට සම්බන්ධිත ආයතනවලට ඇති බැඳියාවන්.
03. වෙළඳ ණයහිමියන්ට ඇති බැඳකියාවන්
04. අනෙකුත් ණයහිමියන්ට ඇති බැඳියාවන් උදාහරණ : හවුල්කරුවන්ට ගෙවිය යුතු ණය
05. හිමිකම නිරවුල් කිරීම (ප්‍රාග්ධන හා ජංගම ගිණුම් බේරුම් කිරීම)

02. 1840 අංක 07 දරණ වංචා වැලැක්වීමේ ආඥා පනත.

ආරම්භක ප්‍රාග්ධනය රු . 1000/- ක් හෝ ඊට වැඩිනම් හවුල් ව්‍යාපාරවල හවුල් ගිවිසුම් ලිඛිතව පවත්වාගෙන යා යුතු අතර සියළුම හවුල් කරුවන් එම ලිඛිත ගිවිසුම සඳහා අත්සන් කළ යුතුය. ලිඛිත ගිවිසුම නොමැති විටක හවුල් ව්‍යාපාරයක් පවතින බව ඔප්පු කිරීමට උපකාරීවන සාක්ෂිමය තත්වයන් අහිමි වේ. ඒ අනුව එක් හවුල් කරුවකුට තවත් හවුල්කරුවකුට එරෙහිව නඩු පැවරිය නොහැක .

03. 1918 අංක 06 දරන ව්‍යාපාර නාම ලියාපදිංචි කිරීමේ ආඥාපනත.

මෙම පනත අනුව හිමිකරුවන්ගේ සම්පූර්ණ නම ඇතුළත් නොවන නමකින් ව්‍යාපාරය පවත්වාගෙන යන්නේ නම් එම නම ලියාපදිංචිය අනිවාර්ය වේ. ඒ අනුව හවුල්කරුවන්ගේ සම්පූර්ණ නම ඇතුළත් නොවන නමකින් හවුල් ව්‍යාපාරය පවත්වාගෙන යන්නේ නම් එම නාමය ලියාපදිංචි කළ යුතුය.

04. 1904 භානර් එරෙහිව මරේ නඩු තීන්දුව

මෙම නඩු තීන්දුවෙන් බංකොලොත් හවුල්කරුවන්ගේ වගකීම් කොටස අන් හවුල් කරුවන් අතර බෙදී යායුතු පදනම තීන්දු කර ඇත. ඒ අනුව හවුල්කරුවකු බංකොලොත්වීමෙන් හවුල්ව්‍යාපාරයක් විසුරවා හැරීමේදී, බංකොලොත් ලැබූ හවුල්කරුගේ වගකීම් කොටස සිටින නුඹුන්වත් හවුල්කරුවන් විසින් අවසානයට එකඟ වූ ඔවුන්ගේ ප්‍රාග්ධන අනුපාතයට අනුව දැරිය යුතු බව නඩු තීන්දුවෙන් ප්‍රකාශ කර ඇත. (අවසාන වරට එකඟවූ ප්‍රාග්ධනය යනු විසුරවා හැරීමට පෙර අවසන් වරට සැකසූ මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශයට අනුව දක්වා ඇති ප්‍රාග්ධන තිණුම්වල ශේෂ අතර පවතින අනුපාතය යන්නයි.)

05. 2007 අංක 07 දරන සමාගම් පනත

1890 හවුල් ආඥාපනතේ හවුල් කරුවන් සංඛ්‍යාව පිළිබඳ නිසිවිභව දක්වා නොමැති අතර හවුල් කරුවන් කිහිපදෙනෙකු යන්නෙන් අදහස් වන්නේ අවම වශයෙන් පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකු යන්නයි. එහෙත් කිහිපදෙනෙකු යන්න පිළිබඳව උපරිමයක් දක්වා නොමැත.

2007 අංක 07 දරන සමාගම් පනතට අනුව ඕනෑම ව්‍යාපාර සංවිධානයක හිමිකරුවන් සංඛ්‍යාව 20 ට වැඩි වන්නේ නම් සමාගමක් බවට පත් කළ යුතු බව දක්වා ඇත. එහෙයින් හවුල් ව්‍යාපාරයකදී හවුල් කරුවන් සංඛ්‍යාව 20 කට සීමාවී තිබේ.

06. ජේට් එදිරිව ජේට් නඩු තීන්දුව

හවුල් ව්‍යාපාරයක ලිඛිත හවුල් ගිවිසුමක් නොමැතිව පවත්වාගෙන යන්නේ නම් එක් හවුල් කරුවකුට තවත් හවුල් කරුවකුට විරුද්ධව නඩු පැවරිය නොහැක.

හවුල් කරුවන් සහභාගි වන විවිධ අකාර

- ප්‍රාග්ධනය සැපයීම
- කළමනාකරණයට සහභාගි වීම
- අවදානම් දැරීම
- ව්‍යාපාරයට ණය සැපයීම

බොහෝ විට මෙම දායකත්වයන් හවුල් කරුවන් සමානව ව්‍යාපාරයට ලබා නොදේ.
අදා : ප්‍රාග්ධනය යෙදීම මූල්‍ය ශක්තිය මත වෙනස් වේ.

හවුල්කරුවන් ගේ දායකත්වය වෙනුවෙන් ප්‍රතිලාභ

හවුල් කරුවන්ගේ දායකත්වය වෙනුවෙන් සාධාරණත්වය ඉටු කිරීමට ප්‍රතිලාභ ලබා දේ.

දායකත්වය	ප්‍රතිලාභ
01. ප්‍රාග්ධනය සැපයීම	- ප්‍රාග්ධන පොලී
02. හවුල් කරු ව්‍යාපාරටයුතු සඳහා සහභාගි වීම	- හවුල් වේතන
03. අවදානම් දැරීම	- ලාභ කොටස්
04. ණයසැපයීම	- ණයපොලී

ප්‍රාග්ධන පොළී

හවුල් ව්‍යාපාරයට යොදවා ඇති ප්‍රාග්ධනය වෙනුවෙන් අදාළ හවුල් කරුට ලැබෙන ප්‍රතිලාභයයි. ව්‍යාපාරයට හවුල් කරුවන් සමානව ප්‍රාග්ධනය සපයා නොමැති විට හවුල් කරුවන් ප්‍රාග්ධන පොළී සම්බන්ධව එකඟතාවයන් ඇති විය හැක. වැඩි ප්‍රාග්ධනයක් සපයා ඇති හවුල් කරුට වැඩි ප්‍රතිලාභයක් ගෙවීම මින් අපේක්ෂා කරයි.

හවුල්ගිවිසුමේ විශේෂයෙන් දක්වා නොමැති නම් කිසිම හවුල්කරුවකු සඳහා ප්‍රාග්ධන පොළී සඳහා හිමිකම් කියනු නොලැබේ. හවුල්කරුවන් හඳුන්වාදුන් ප්‍රාග්ධනය මත පොලිය ආදායක වූ කාලය හා ප්‍රමාණයත්, හවුල්කරුවන් අතර එකඟ වූ අනුපාතිකයත් මත රඳා පවතී.

ගණනය කරන ආකාරය

$$\text{ප්‍රාග්ධන පොළී ප්‍රමාණය} = \text{ප්‍රාග්ධනය} \times \text{පොළී අනුපාතය}$$

වැදගත් :

හවුල්කරුවන්ට ගෙවන ප්‍රාග්ධනය ලාභය විසර්ජනය කිරීමක් වන අතර එය හවුල්ව්‍යාපාරයේ වියදමක් නොවේ. මේ නිසා හවුල්කරුවන්ට ගෙවන ප්‍රාග්ධන පොළී ආදායම් ප්‍රකාශය තුළ වියදමක් ලෙස හඳුනා නොගන්නා අතර ලාභය විසර්ජනයක් වන නිසා ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුම තුළ ගලපනු ලැබේ. ඒ නිසා ඉහත හඳුන්වාදුන් පරිදි ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුම හර කර ජංගම ගිණුම බැර කරනු ලැබේ.

ප්‍රාග්ධන පොළී ගෙවීමට හේතු ,/ප්‍රාග්ධන පොළී ගෙවනු ලබන්නේ ඇයි ?

01. හවුල් කරුවන් ප්‍රාග්ධනයට ආදායක වී ඇති ආකාරයත් ලාභ බෙදාගන්නා අනුපාතය එකිනෙකට වෙනස් වීම
02. හවුල්කරුවන් ව්‍යාපාරයට යොදවා ඇති ප්‍රාග්ධනයේ ආවස්ථික පිරිවැය අනාවරණය කිරීම
03. අතිරේක ප්‍රාග්ධන අරමුදල් දිරිගැන්වීමට හා යොදා ඇති අරමුදල් ව්‍යාපාරයේ තව දුරටත් රඳවා ගැනීමට
04. හවුල් ව්‍යාපාරය ලාභ නොලැබුවද හවුල් කරුවන්ට අඛණ්ඩ ආදායමක් ලබා දීම .

ප්‍රාග්ධන පොළී ගණනය කිරීමේදී පහත සඳහන් කරුණු කෙරේ අවධානය යොමුකළ යුතුය.

01. වර්ෂය ආරම්භක ප්‍රාග්ධන ශේෂය මත පොලිය මුළු ගිණුම්කරණ වර්ෂය සඳහාම ගණනය කළ යුතුය.
02. අමතර ප්‍රාග්ධනය වර්ෂය තුළදී ආයෝජනය කර ඇත්නම් පොළිය ගණනයේදී , ආරම්භක ප්‍රාග්ධන ශේෂ සඳහා ගිණුම් වර්ෂය සඳහාත් වර්ෂය තුළ ආයෝජනය කළ ප්‍රාග්ධනය සඳහා වර්ෂය තුළ පැවති කාලය අනුවත් පොලිය ගණනය කළ යුතුය.
03. වර්ෂය තුළ ප්‍රාග්ධනයෙන් කොටසක් ඉවත්කරගෙන ඇත්නම් , වර්ෂය පුරා ආයෝජනය කර තිබූ ප්‍රාග්ධන කොටස වෙනුවෙන් සම්පූර්ණ වර්ෂය සඳහාත් , ඉවත්කරගත් කොටස වර්ෂය පුරා පැවති කාලය අනුවත් පොළී ගණනය කළ යුතුය.

.....

.....

.....

මාලි , නිමාලි හා සුමාලි හවුල්ව්‍යාපාරයක හවුල්කරුවෝ වෙති. 2017.04.01 වන දිනට ඔවුන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම්වල ශේෂ පිළිවෙලින් රු : 600,000 , රු : 500,000 හා රු: 400.000 විය. ප්‍රාග්ධන ශේෂ මත වාර්ෂික පොලිය 10% කි.2018.03.31 න් අවසන් වර්ෂය තුළදී හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම්වල ශේෂ පහත පරිදි වෙනස් විය .

නිමාලි - 2017 අගෝස්තු 30 වන දින රු: 50.000 ක අමතර ප්‍රාග්ධනයක් ගෙන එන ලදී.

සුමාලි - 2017.06.30 වන දින සිය ප්‍රාග්ධනයෙන් රු : 40,000 ක් ආපසු ගත් අතර 2018.01.01 දින නැවත රු: 140 ,000 ක් ආයෝජනය කරන ලදී.

ඔබ විසින් ,

2018.03.31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා ප්‍රාග්ධන ශේෂ සඳහා පොලී ගණනය කරන්න.

හවුල්කරුවන්ගේ වේතන

හවුල් කරුවන් කළමනාකරණ කටයුතු වලට දායක වීම මත ඔවුනට ගෙවන ප්‍රතිලාභයයි. සියළුම හවුල් කරුවන් කළමනාකරණ කටයුතු වෙනුවෙන් සමානව සහභාගි නොවීම මත ගෙවන ප්‍රතිලාභයයි.

හවුල්කරුවන් අතර වේතන ගෙවීම විශේෂයෙන් එකඟ වී ඇත්නම් පමණක් ගණනය කර ගැලපිය යුතුය .

වැදගත් :

හවුල් ව්‍යාපාර ආඥාපනතට අනුව වේතන සඳහා හිමිකමක් නැත . එය හවුල් ගිවිසුමට අනුව කරන ලාභය විසර්ජනයයි. . ඉහත හඳුන්වා දුන් පරිදි හවුල් වේතන ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුම හර කර ජංගම ගිණුම බැරකරනු ලබයි.

නිල් , රතු සහ සුදු හවුල් ව්‍යාපාරයේ ප්‍රාග්ධනය සම්බන්ධ තොරතුරු පහත දැක්වේ.

හවුල්කරු	ශේෂය	ප්‍රාග්ධනය යෙදවීම	ශේෂය
	2020.01.01	2020.07.01	2020.12.31
නිල්	500,000	250,000
රතු	300,000	200,000
සුදු	200,00	-

ප්‍රාග්ධනය සඳහා වාර්ෂිකව 10% පොලී ගෙවනු ලබයි .
ඔබ විසින් ,

01. ආරම්භක ප්‍රාග්ධන ශේෂ මත පොලී
02. අවසන් ප්‍රාග්ධන ශේෂ මත පොලී
03. ප්‍රාග්ධන ශේෂ රඳාපැවති කාලය අනුව පොලී ගණනය කරන්න

ලාභ කොටස්

ව්‍යාපාරය උපයාගත් ශුද්ධ ලාභයෙන් ප්‍රාග්ධන පොලී , හවුල් වේතන අඩුකළ පසු ඉතිරි ලාභ ප්‍රමාණය හවුල් කරුවන් අතර බෙදාහැරීම කළ විට එය ලාභ කොටස් වේ. හවුල් ගිවිසුම අනුව විවිධ වූ ලාභ බෙදාගැනීමේ අනුපාතයන් මත බෙදා හරී. හවුල් ගිවිසුමක් නොමැති විට 24 වන වගන්තියට අනුව සමානව බෙදිය යුතුය.

මෙසේ හවුල් ව්‍යාපාරයක උපයා ගත් ලාභය බෙදාහරින විවිධ ස්වරූපයන් ලෙස ප්‍රාග්ධනපොලී , හවුල් වේතන , ලාභ කොටස් ප්‍රධාන වශයෙන් පෙන්වා දිය හැක.

මෙසේ ලාභය විසර්ජනයේදී මෙවැනි තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගනු ලබන්නේ සමහර හවුල්කරුවන්ට සිදුවන අවාසි දායක තත්ත්වය මඟ හැරීමටය.

හවුල් ව්‍යාපාර ගිණුම්

හවුල් ව්‍යාපාරයක ගිණුම් තැබීම මෙන්ම විගණන කාර්යයද අනිවාර්ය නොවේ. එහෙත් හවුල් ව්‍යාපාරයක් පවත්වාගෙන යාමේදී විවිධ හේතූන් මත ගිණුම් වාර්තා සකස් කිරීම අවශ්‍ය වී ඇත.

මේ සඳහා පහත සඳහන් කරුණු බලපා ඇත .

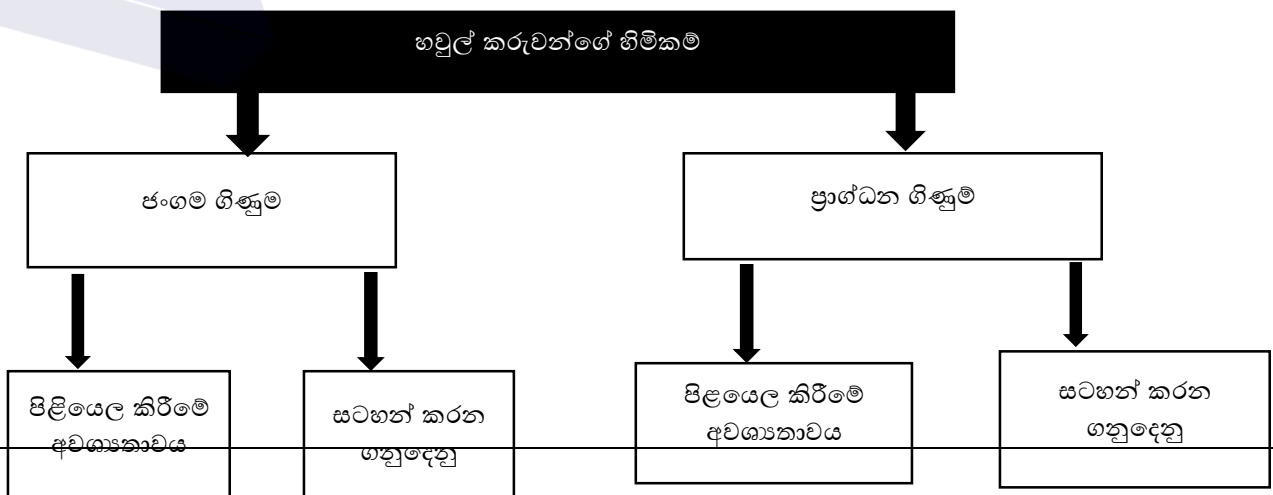
01. හවුල් ව්‍යාපාරයේ යම් ගිණුම් කාලවිච්ඡේදයකට අදාළ නිවරදි ලාභය හවුල් කරුවන් අතර බෙදා ගැනීම වෙනුවෙන්
02. හවුල් කරුවන් අතර ඇතිවිය හැකි මතබේද වලක්වාලමින් හවුල් ව්‍යාපාරයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම තහවුරු කිරීම උදෙසා
03. ව්‍යාපාරය පිළිබඳ ඇල්මක් දක්වන්නාවූ විවිධ පාර්ශවයන්ට තොරතුරු ලබා දීම සඳහා.

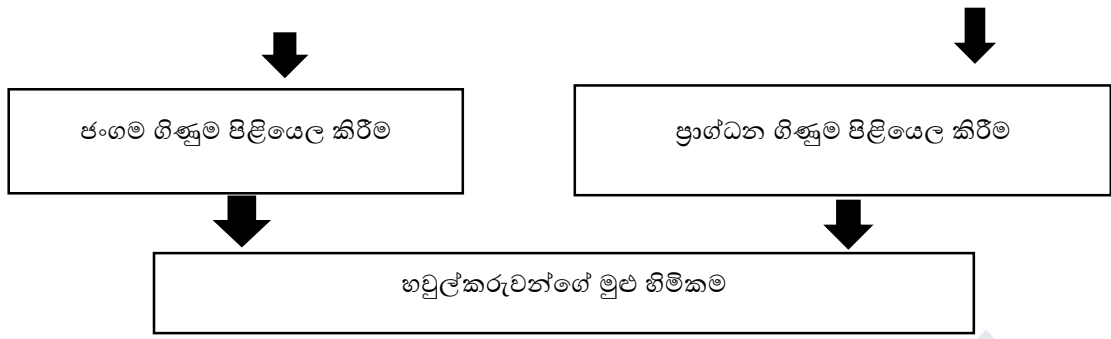
හවුල් ව්‍යාපාරයක මූල්‍ය වාර්තා කට්ටලය

කුමන ස්භාවයේ හවුල් ව්‍යාපාරයක් වුවද පහත මූල්‍ය වාර්තා සකස් කළ යුතුය.

- I. ආදායම් ප්‍රකාශනය
- II. ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුම
- III. හවුල් කරුවන්ගේ ජංගම ගිණුම්
- IV. හවුල් කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම්
- V. හවුල් ව්‍යාපාරයේ මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශය

සංකල්ප සිතියම

හවුල් ව්‍යාපාරයක හිමිකම

ව්‍යාපාරයේ අයිතිකරුවන් ව්‍යාපාරයට යොදවන ලද සම්පත් වල වටිනාකම ප්‍රාග්ධනයයි. මෙය ප්‍රග්ධනය ලෙසද හඳුන්වයි.

මෙය කේවල ස්ථාම් ව්‍යාපාරයක මෙසේ හඳුනා ගන්නා ලදී.

ආරම්භක ප්‍රාග්ධනය	XXXX	}
+ අතිරේක ප්‍රාග්ධනය	XX	
+ ඉද්ධ ලාභය	XX	}
- ගැනිලි	(XX)	
	XXXX	

මේ අනුව ව්‍යාපාරයක හිමිකම මෙසේ වර්ග කළ හැක .

හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම්

හවුල්කරුවන්ගේ ස්කන්ධය / ස්ථාවර ප්‍රාග්ධනය පෙන්වුම් කිරීම සඳහා සකස් කරන ගිණුම ප්‍රාග්ධන ගිණුමයි. මෙය හවුල්කරුවන්ගේ දිගුකාලීන අයිතිය නියෝජනය කරන ගිණුම ලෙසද හැඳින්වේ. හවුල් ව්‍යාපාරයේ හිමුකරුවන් කිහිප දෙනෙකු සිටින නිසා ප්‍රාග්ධන ගිණුම් ඒ ඒ හවුල් කරුවන්ගේ නමින් වෙන් වෙන්ව පවත්වා ගත යුතුය . මෙසේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම් වෙන්වෙන්ව පවත්වා ගැනීම වෙනුවට එක ප්‍රාග්ධන ගිණුමක් තුළ අදාළ හවුල්කරුවන්ගේ නමින් අනුනිරූ ක්‍රමයට එක් ප්‍රාග්ධන ගිණුමක් පිළියෙල කරනු ලැබේ.

ප්‍රාග්ධන ගිණුම තුළ පහත ගනුදෙනු සටහන් කරයි.

- ප්‍රාග්ධන යෙදීම
- කීර්තිනාමය ගැලපීම්
- ප්‍රත්‍යාගණන ගැලපීම්

ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ තිරස් ආකෘතිය

	A	B	C		A	B	C
ප්‍රත්‍යාගණන අලාභ	XXX	XXX	XXX	ඉ/ගෙ/ශේෂය	XXX	XXX	XXX
කීර්තිනාමය ගැලපීම	XXX	XXX	XXX	අතිරේක ප්‍රාග්ධන			
ප්‍රාග්ධන ආපසු				යෙදවීම	XXXX	XXX	XXX
ගෙවීම	XXX	XXX	XXX	කීර්තිනාමය ගැලපීම	XXX	XXX	XXX
ප/ගෙ/ශේෂය	XXX	XXXX	XXX	ප්‍රත්‍යාගණන ලාභ	XXX	XXX	XXX
	XXXXX	XXXX	XXXX		XXXXX	XXXX	XXXX

ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ සිරස් ආකෘතිය

	A	B	C
ඉ / ගෙ / ශේෂය (ප්‍රාග්ධනය යෙදවීම)	XXX XXX	XXX XXX	XXX XXX
අතිරේක ප්‍රාග්ධන යෙදවීම	XXX	XXX	XXX
ප්‍රත්‍යාගණන ලාභ	XXX	XXX	XXX
කීර්තිනාමය ගැලපීම	XXX	XXX	XXX
ප්‍රත්‍යාගණන අලාභ	(XXX)	(XXX)	(XXX)
කීර්තිනාමය ගැලපීම	(XXX)	(XXX)	(XXX)
ප්‍රාග්ධන ආපසු ගෙවීම	(XXX)	(XXX)	(XXX)
අවසාන ශේෂය	XXX XXX	XXX XXX	XXX XXX

ගිණුම්ගත කිරීමට අදාළ ජර්නල් සටහන් ,

01. හවුල්කරුවන් ප්‍රාග්ධනය යෙදවීම

- මුදලින් ගෙන ඒම

මුදල් / බැංකු ගිණුම

හර

හවුල් කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම

බැර

- වත්කම් ගෙන ඒම

අදාළ වත්කම් ගිණුම් හර

හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම බැර

02. කීර්තිනාමය

- සටහන් කිරීම

කීර්තිනාම ගිණුම හර

හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම බැර

- කීර්ති නාමය ලියා හැරීම / කපා හැරීම

හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම හර

කීර්තිනාම ගිණුම බැර

03. වත්කම් ප්‍රත්‍යාගණන

- අතිරික්ත

වත්කම් / ප්‍රත්‍යාගණන (අතිරික්ත) ගිණුම හර

හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම බැර

- උනතාවය

හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම හර

වත්කම් / ප්‍රත්‍යාගණන (උනතා) ගිණුම බැර

04. ප්‍රාග්ධනය ආපසු ගෙවීම

හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම් හර

මුදල් / බැංකු ගිණුම බැර

01.

ලේඛන , තරිදු , සඳකරු සමානව ලාභලාබ බෙදාගැනීමේ එකඟතාවය මත 2019.04.01 දින හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කරන ලදී . ඔවුන් ප්‍රාග්ධනය ලෙස පහත පරිදි සම්පත් ආයෝජනය කරන ලදී .

ලේඛන , මුදලින් රු.500,000 ක් ද යෙදවිය තරිදු මුදලින් රු.250,000 ක් ද සඳකරු රු.250,000 ක් වටිනා යන්ත්‍රයක් ද ගෙන එන ලදී . 2009 .07 .01 තරිදු රු.300,000 ක් වටිනා මෝටර් රථය ද සඳකරු රු.200,000 කාර්යාල උපකරණ ද අතිරේක ප්‍රාග්ධනය ලෙස ආයෝජනය කරන ලදී

2020 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා අවශ්‍ය ලෙජර් ගිණුම් සහ ජර්නල් සටහන් පෙන්වන්න

02.

මානෙල් , නෙළුම් සහ ඕලු 2 : 1 : 1 ලාභලාබ බෙදාගැනීමේ එකඟතාවය මත 2020. 04.01 දින හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කරන ලදී . ඔවුන් ප්‍රාග්ධනය ලෙස පහත පරිදි සම්පත් ආයෝජනය කරන ලදී .

මානෙල් , මුදලින් රු.1 000,000 ක් ද යෙදවිය නෙළුම් මුදලින් රු.500,000 ක්ද ඕලු රු.500,000 ක් වටිනා ගොඩනැගිලි ද ගෙන එන ලදී . 2020.10.01 දින ඕලු රු.100,000 ක් වටිනා ලී බඩු ද රු.300,000 පරිගණක උපකරණ ද අතිරේක ප්‍රාග්ධනයක් ලෙස ආයෝජනය කරන ලදී .

2021 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා අවශ්‍ය ලෙජර් ගිණුම් සහ ජර්නල් සටහන් පෙන්වන්න

03.

සඳුන් , කැළුම් සහ කුසුම් 3 : 2 : 2 ලාභලාබ බෙදාගැනීමේ එකඟතාවය මත 2020. 04.01 දින හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කරන ලදී . ඔවුන් ප්‍රාග්ධනය ලෙස පහත පරිදි සම්පත් ආයෝජනය කරන ලදී .

සඳුන් , මුදලින් රු 800,000 ක් ද යෙදවිය නෙළුම් මුදලින් රු.600,000 ක්ද රු.600,000 ක් වටිනා මෝටර් රථ ද ගෙන එන ලදී . 2020.12.01 දින සඳුන් රු.50,000 ක් වටිනා ලී බඩු ද කුසුම් රු.150,000 පරිගණක උපකරණ ද අතිරේක ප්‍රාග්ධනය ලෙස ආයෝජනය කරන ලදී .

2021 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා අවශ්‍ය ලෙජර් ගිණුම් සහ ජර්නල් සටහන් පෙන්වන්න

04.

වරුණ , සරණ සහ නයන 4 : 3 : 3 ලාභලාබ බෙදාගැනීමේ එකඟතාවය මත 2020. 04.01 දින හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කරන ලදී . ඔවුන් ප්‍රාග්ධනය ලෙස පහත පරිදි සම්පත් ආයෝජනය කරන ලදී .

සඳුන් , මුදලින් රු 600,000 ක් ද යෙදවිය නෙළුම් මුදලින් රු.400,000 ක්ද රු.400,000 ක් වටිනා මෝටර් රථ ද ගෙන එන ලදී . 2021.01.01 දින වරුණ රු.40,000 ක් වටිනා ලී බඩු ද කුසුම් රු 60,000 පරිගණක උපකරණ ද අතිරේක ප්‍රාග්ධනය ලෙස ආයෝජනය කරන ලදී . 2021.03.01 දින නයන රු. 250 000 ක මුදලක් ණයක් ලෙස ව්‍යාපාරයට ගෙන එන ලදී.

2021 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා අවශ්‍ය ලෙජර් ගිණුම් සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන උදාහරණ පෙන්වන්න

05.

අජිත් , මලික් සහ ශිභාන් 5 : 3 : 3 ලාභලාබ බෙදාගැනීමේ එකඟතාවය මත 2020. 04.01 දින හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කරන ලදී . ඔවුන් ප්‍රාග්ධනය ලෙස පහත පරිදි සම්පත් ආයෝජනය කරන ලදී .

සඳුන් , මුදලින් රු 1 500,000 ක් ද යෙදවිය නෙළුම් මුදලින් රු.1 000,000 ක්ද රු.1 000,000 ක් වටිනා ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි ද ගෙන එන ලදී . 2020.12.31 දින අජිත් රු.80,000 ක් වටිනා පරිගණක උපාංග ද මලික් රු 70,000 ලී බඩු උපකරණ ද අතිරේක ප්‍රාග්ධනය ලෙස ආයෝජනය කරන ලදී . 2021.02.01 දින නයන රු. 650 000 ක මුදලක් ණයක් ලෙස ව්‍යාපාරයට ගෙන එන ලදී.

2021 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා අවශ්‍ය ලෙජර් ගිණුම් සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශන උදාහරණ පෙන්වන්න

හවුල්කරුවන්ගේ ජංගම ගිණුම්

හවුල්කරුවන්ගේ හිමිකමේ කෙටිකාලීන වෙනස්කම් හඳුනා ගනිමින් ඒවා නිරූපනය කිරීම සඳහා පිළියෙල කරනු ලබන ගිණුම ජංගම ගිණුමය වේ . හවුල්කරුවන්ගේ හිමිකමේ සිදුවන ස්ථාවර වෙනස් වීම් ප්‍රාග්ධන ගිණුම තුළ සටහන් කරන අතර කෙටිකාලීනව සිදුවන වෙනස්වීම් ජංගම ගිණුම තුළ පවත්වාගෙන යනු ලබයි. ජංගම ගිණුම ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුම සමඟ සම්බන්ධවී පවතී .

ජංගම ගිණුමක පහත සඳහන් තොරතුරු සටහන් කරයි .

01.
02.
03.
04.
05.
06.

ප්‍රාග්ධන ගිණුම මෙන්ම ජංගම ගිණුමද ඒ ඒ හවුල්කරුවන්ගේ නමින් තීරු සහිතව පවත්වාගෙන යයි.

ජංගම ගිණුමක තිරස් ආකෘතිය

	A	B	C		A	B	C
ඉ/ ගෙ / ශේෂය		XX		ඉ/ ගෙ / ශේෂය	XXXX	XXX	-
ලබාගත් ගැනිලි (මුදල් / භාණ්ඩ)	XX	XXX	XXX	ප්‍රාග්ධන පොලී	XXX	XXX	XXX
ගැනිලි පොලී	XX	XXX	XXX	හවුල් වේතන	XXX	XXX	XXX
ප්‍රාග්ධන පොලී / වේතන/ කුලී ලබා ගැනීම්				හවුල් කොමිස්	XX	XX	XX
අලාභ කොටස්	XXX	XXX	XXX	සැපයූ ණය සඳහා පොලී	XXX	XXX	XXX
ප / ගෙ / ශේෂය	XXX	-	XXX	කාර්යාල කුලී සපයන සේවා	XXX	XXX	XXX
				වෙනුවෙන් ගෙවීම්	XXX	XXX	XXX
				ලාභ කොටස්	XXX	XXX	XXX
				ප / ගෙ / ශේෂය		xxx	
	XXXXX	XXXX	XXXX		XXXX	XXXX	XXXX

ජංගම ගිණුමක සිරස් ආකෘතිය

	A	B	C
--	---	---	---

ඉ/ ගෙ / ශේෂය	XXX	XXX	(XXX)
ප්‍රාග්ධන පොලී	XXX	XXX	XXX
හවුල් වේතන	XXX	XXX	XXX
හවුල් කොමිස්	XXX	XXX	XXX
සැපයුණු ණය සඳහා පොලී	XXX	XXX	XXX
කාර්යාල කුලී	XXX	XXX	XXX
හවුල් කරුවකු ලෙස නොව භාහිර පාර්ශව කරුවකු ලෙස සපයන සේවා වෙනුවෙන් ගෙවීම්			
ලාභ කොටස්	XXX	XXX	XXX
ලබාගත් ගැනිලි (මුදල් / භාණ්ඩ)	XXXX	XXXX	XXX
ගැනිලි පොලී	(XXX)	(XXX)	(XXX)
ප්‍රාග්ධන පොලී / වේතන/ කුලී ලබා ගැනීම්	(XXX)	(XXX)	(XXX)
අලාභ කොටස්	(XXX)	(XXX)	(XXX)
	(XXX)	(XXX)	(XXX)
අවසාන ශේෂය	XXXX	(XXX)	XXXX

ගිණුම්ගත කිරීමට අදාළ ජර්නල් සටහන් ,

01. ප්‍රාග්ධන පොලී සටහන් කිරීම

ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුම හර

හවුල්කරුවන්ගේ ජංගම ගිණුම බැර

02. හවුල් වේතන සටහන් කිරීම

ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුම හර

හවුල්කරුවන්ගේ ජංගම ගිණුම බැර

03. හවුල් කොමිස් සටහන් කිරීම

ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුම හර

හවුල්කරුවන්ගේ ජංගම ගිණුම බැර

04. ජංගම ගිණුමේ ආරම්භක ශේෂයන්ට ගෙවන වාර්ෂික ජංගම ගිණුම් පොලී හවුල් ගිවිසුමට අනුව

ආරම්භක බැර ශේෂයන් පවතින විට ,

ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුම හර

හවුල්කරුවන්ගේ ජංගම ගිණුම බැර

ආරම්භක හර ශේෂයන් පවතින විට ,

හවුල්කරුවන්ගේ ජංගම ගිණුම හර

විසර්ජන ගිණුම බැර

05. ලාභ කොටස්

ඉහත ආකාරයට සියලු ගෙවීම් හවුල් ගිවිසුමට අනුව සටහන් කරයි. මෙයට අමතරව හවුල් කරුවන් විසින් හානි පාර්ශවයන් හවුල් ව්‍යාපාරයට ඉටුකළ යුතු සේවාවන් සිදු කරන අවස්ථා දක්නට ලැබේ. එහිදී අදාළ හවුල් කරු හවුල් කරුවකු ලෙස සලකා ගෙවන ගෙවීම් ලෙස අදාළ ගෙවීම් නොසලකයි. එහිදී සැලකිය යුත්තේ හානි පාර්ශවයන් සපයන සේවාවන් ලෙසයි. ඒ අනුව හානි පාර්ශවයන් වෙනුවෙන් අදාළ සේවාව වෙනුවෙන් කරන ගෙවීම් ලෙස සලකා ගිණුම් තැබීම සිදු කරයි. ඒ අනුව අදාළ සේවාවන් වෙනුවෙන් ගෙවීම් ව්‍යාපාරයේ සාමාන්‍ය මෙහෙයුම් වියදම් ලෙස සලකා ගිණුම් තැබීම සිදු කරයි.

06.

පහත සඳහන් අයිතම වාර්තා කළ යුත්තේ ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ ද ජංගම ගිණුමේ ද යන්න දක්වන්න.

- 01. හවුල්කරුවන්ගේ භාණ්ඩ ගැනිලි
- 02. වාර්ෂික ලාභ කොටස්
- 03. කීර්තිනාමය සටහන් කිරීම්
- 04. හවුල් වේතන
- 05. ජංගම ගිණුම් පොලී
- 06. ව්‍යාපාරය වෙනුවෙන් හවුල්කරුවන් දැරූ වියදම්
- 07. හවුල්කරුවන් වෙනුවෙන් ව්‍යාපාරය ගෙවන ලද හවුල්කරුවන්ගේ වියදම්.
- 08. හවුල්කරුවන් මුදලින් ලබාගත් වේතන.....
- 09. කීර්තිනාමය කපා හැරීම්
- 10. ප්‍රත්‍යාගණන ලාභ.....
- 11. හවුල් කරුවන්ට ප්‍රතිපූර්ණය කරන ලද ව්‍යාපාරය වෙනුවෙන් දැරූ වියදම්
- 12. හවුල් කරුවන් ව්‍යාපාරයට ගෙන එන ලද අතිරේක ප්‍රාග්ධනය
- 13. හවුල් කරුවන් වෙනුවෙන් දරන ලද ණය වාරික අයකර ගැනීම්
- 14. හවුල් කරුවන්ගේ ණය සඳහා ගෙවූ පොලී
- 15. හවුල් කරුවන් ට අයත් දේපල ව්‍යාපාරයට ආයෝජනය කිරීම මත කරන ගෙවීම්

ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුම

තනිපුද්ගල ව්‍යාපාරයක හා සමානව ආදායම් ප්‍රකාශය හවුල්ව්‍යාපාරයකද පිලියෙල කරයි. තනි පුද්ගල ව්‍යාපාරයක ශුද්ධ ලාභය එක් අයකු වෙත පමණක් බෙදාහැරිය ද හවුල් ව්‍යාපාරයක ලාභය පාර්ශවයන් කිහිප දෙනෙකු අතරේ බෙදා හැරීමට සිදුවේ.

මෙසේ හවුල්ව්‍යාපාරයක ශුද්ධ ලාභය බෙදාහැරීම සඳහා පිලියෙල කරනු ලබන ගිණුම ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුමයි. මෙම ගිණුම ලාභලාභ ගිණුමේම කොටසක් ලෙස ඊට යටින් පිලියෙල කරයි. හවුල් ගිවිසුම පවතී නම් එහි කොන්දේශි වලට යටත්වද , එසේ හවුල් ගිවිසුමක් නොමැති නම් 1890 හවුල් ආඥාපනතේ 24 වන වගන්තියට අනුවද හවුල් කරුවන් අතර උපයන ලාභය බෙදා දිය යුතුය

හවුල් ව්‍යාපාරයක ලාභය විසර්ජනය කළ හැකි ආකාරයන් / බෙදාහැරිය හැකි ආකාරයන්

- ලාභ කොටස්
- හවුල් වේතන
- ප්‍රාග්ධනය මත ගෙවනු ලබන පොලී
- ශුද්ධ ලාභය මත ගෙවන හවුල් කොමිස්
- ජංගම ගිණුම් මත අයකරන පොලී / දෙනු ලබන පොලී

ඇතැම් විට ,

- සංචිත වෙන්කිරීම්.

හවුල් ව්‍යාපාරය හා හවුල් කරු අතර සිදුවන ඉහත ආකාරයේ ගනුදෙනු විසර්ජන හා ජංගම ගිණුමේ ඇතුළත් කරයි.

මේ අනුව හවුල් ව්‍යාපාරවල ශුද්ධ ලාභය හෝ අලාභය පහත ආකාරයට විසර්ජනය සිදු කරයි

ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුමේ තිරස් ආකෘතිය

.....

ප්‍රාග්ධන පොලී - A	XXX		ඉ / ගෙ / ශුද්ධ		XXXXX
B	XXX		ලාභය	XXXX	
C	XXXX	XXX	ගැනිලි පොලී - A	XXXX	
වේතන - A	XXXX		B	XXXX	XXXXX
	- B	XXX	C		
	- C	XXX			
	C	XXX			
හවුල් කොමිස් - A	XXX				
B	XXX	XXX			
C		XXXX			
සංචිතවලට මාරු කිරීම්	XXX				
ලාභ කොටස් - A	XXX				
B	XXX	XXX			
C					
		XXXXX			XXXXX

(ඉහත දක්වා ඇත්තේ ලාභ තත්ත්වයකදී විසර්ජන ගිණුමේ ශුද්ධ ලාභය සටහන් කිරීමයි. අලාභ තත්ත්වයකදී විසර්ජන ගිණුම හර කළ යුතුය)

ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුමේ සිරස් ආකෘතිය

.....

ඉද්ධ ලාභය		XXXXX
ගැනීම් පොලී - A	XXX	
B	XXX	
C	XXX	XXXX
ප්‍රාග්ධන පොලී - A	XXX	
B	XXX	
C	XXX	(XXXX)
හවුල් වේතන - A	XXX	
B	XXX	
C	XXX	(XXX)
හවුල් කොමිස් - A	XXX	
B	XXX	
C	XXX	(XXX)
සංචිත මාරු කිරීම්	XXXX	(XXX)
ලාභ කොටස් - A	XXXX	
B	XXXX	
C	XXXX	(XXXX)
		000

(වර්ථමානයේ අනුගමනය කරන්නේ සිරස් ක්‍රමයයි.)

08.

A , B සහ C හවුල් ව්‍යාපාරයේ හවුල්කරුවන් 2 ,2.1 අනුපාතයට ලාභලාභ බෙදාගනිමින් හවුල් ව්‍යාපාරය පවත්වාගෙන යයි. 2020 .03 .31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා පහත තොරතුරු ඉදිරිපත් කර ඇත.

වර්ෂයේ ඉද්ධ ලාභය රු . 600,000

හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධනය 2019.04.01 දිනට - A රු. 400,000 B රු. 400,000 C රු. 200,000

ජංගම ගිණුමේ ශේෂය 2016.04.01 දිනට A රු. 22,000 බැර , B රු. 6,000 බැර C රු. 9,000 බැර

හවුල් ගිවිසුමේ පහත කොන්දේසි ඇතුළත් විය,

ප්‍රාග්ධන පොලිය වාර්ෂිකව 10% , හවුල් වේතන මාසිකව එක් අයෙකුට රු. 2000/-

සංචිතයන් සඳහා වාර්ෂිකව රු. 20,000 මාරු කල යුතුය , ලාභලාභ බෙදාගැනීමේ අනුපාතය 2:2:1 විය

ඉහත ගණුදෙනු ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුමක හා ජංගම ගිණුමක ඇතුළත් කර දක්වන්න.

09.

සමන් , ශාන්ත සහ සහන් සමානව ලාභලාභ බෙදාගනිමින් පවත්වාගෙන යන හවුල් ව්‍යාපාරයේ 2020 .03 .31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා පහත තොරතුරු ඉදිරිපත් කර ඇත.

වර්ෂයේ ඉද්ධ ලාභය රු . 900,000

හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධනය 2019.04.01 දිනට ශේෂය - සමන් රු. 500,000 ශාන්ත රු. 500,000 සහන් රු. 500,000

ජංගම ගිණුමේ ශේෂය 2019.04.01 දිනට සමන් රු. 30,000 බැර , ශාන්ත රු. 12 ,000 බැර සහන් රු. 11 ,000 බැර

හවුල් ගිවිසුමේ පහත කොන්දේසි ඇතුළත් විය,

ප්‍රාග්ධන පොලිය වාර්ෂිකව 10% , හවුල් වේතන මාසිකව එක් අයෙකුට රු. 4 000/-

සංචිතයන් සඳහා වාර්ෂිකව රු. 40,000 මාරු කල යුතුය ,

ඉහත ගනුදෙනු ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුමක හා ජංගම ගිණුමක ඇතුළත් කර මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනයේ උදාහරණ දක්වන්න.

13.

නයනා , කමලා සහ විමලා හවුල්ව්‍යාපාරයේ 2020.03.31 න් අවසන් වර්ෂය සඳහා පහත තොරතුරු ඉදිරිපත් කර ඇත.

01. ලාභ අලාභ නයනා , කමලා සහ විමලා අතර පිළිවෙලින් 5:3:2 වේ
02. ප්‍රාග්ධනය සඳහා පොලි වාර්ෂිකව 10% වේ.
03. වේතන නයනා රු. 3,000 ක්ද , කමලා හා නිමලා රු. 2,000 බැගින්ද මාසිකව ගෙවනු ලබයි.
04. 2020.03.31 අවසන් වර්ෂයේ ශුද්ධ ලාභය රු. 180,000 කි.
05. හවුල්කරුවන්ගේ වේතන වලින් මාස 06 ක වේතන සෑම හවුල්කරුවකු සඳහාම 2020 / 03 /31 දිනට උපවිතව පවතී
06. හවුල්කරුවන්ගේ ප්‍රාග්ධන හා ගැනිලි පිළිබඳ විස්තර පහත දැක්වේ.

හවුල්කරු	2019.04.01 දිනට ප්‍රාග්ධනය (රු)	වර්ෂයේ සිදුකල මුදල් ගැනිලි (රු)	වර්ෂයේ සිදුකල භාණ්ඩ ගැනිලි (රු)
නයනා	800,000	20,000	20,000
කමලා	500,000	10,000	30,000
විමලා	200,000	5,000	20,000

ඉහත තොරතුරු 2020 මාර්තු 31 න් අවසන් වර්ෂය සඳහා ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුමක හා ජංගම ගිණුමක සටහන් කර පෙන්වන්න.

14.

ටක් , ටික් සහ ටුක් 2020 .01.01 දින හවුල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කරන ලදී. එය ගන්නොත් ඉවරයි නමින් ව්‍යාපාරය ලියාපදිංචි කරන ලදී. හවුල් ගිවිසුමේ පහත කොන්දේසි ඇතුළත් විය .

01. ඒ ඒ හවුල්කරු යොදවන ප්‍රාග්ධනයට වාර්ෂිකව 10% පොලි ගෙවිය යුතුය .
02. ටක් ට මාසිකව රු. 2,000 ක දීමනාවක් ගෙවිය යුතුය.

03. හවුල්කරුවන් ප්‍රාග්ධනයට අමතරව සපයන ණය මුදල් වෙනුවෙන් 10% වාර්ෂිකව පොලියක් ගෙවිය යුතුය

04. හවුල් ලාභලාභ බෙදාගැනීමේ අනුපාතය පිලිවෙලින් 2:2:1 විය .

05. හවුල්කරුවන් සිදුකරන ගැනිලි සඳහා වාර්ෂිකව 20% පොලියක් අයකල යුතුය.

හවුලට අදාල ගනුදෙනු පහත පරිදි විය ,

01. එක් එක් හවුල්කරු විසින් ප්‍රාග්ධනය පහත පරිදි ගෙන එන ලදී.

- ටක් - මුදලින් රු .600,000

- ටික් - මුදලින් රු. 400,000

කාර්යාල උපකරණ රු.200,000

- ටුක් - මුදලින් රු. 100,000

මෝටර් රථ රු. 200,000

02. ස්වකීය ණය මුදලට අමතරව ටුක් රු.200,000 ක ණය මුදලක් 2020.07.01 ව්‍යාපාරයට සපයන ලදී

03. හවුල්කරුවන් පහත පරිදි ගැනිලි සිදුකරන ලදී.

ටක් - රු . 5,000

ටික් - රු. 3,000

ටුක් - රු. 8.000

04. ටුක් සැපයූ ණය සඳහා පොලී ගැලපීමට පෙර ව්‍යාපාරයේ ශුද්ධ ලාභය රු. 800,000 කි.

ඔබ විසින් ,

1. ශුද්ධ ලාභය ගැලපීමේ ලේකනයක් ,

2. ඉහත තොරතුරු 2020 දෙසැම්බර් 31 න් අවසන් වර්ෂය සඳහා ලාභලාභ විසර්ජන ගිණුමක , ජංගම ගිණුමක , ප්‍රාග්ධන ගිණුමක සටහන් කර පෙන්වන්න.

JMC vLearning
"your virtual learning partner"